

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 71.607/3
van 29 juni 2022

over

een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘tot uitvoering
van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021’

Op 30 mei 2022 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘tot uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021’.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 22 juni 2022. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Rein THIELEMANS, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 29 juni 2022.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde ontwerp van besluit strekt tot uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

Hoofdstuk 1 van het ontwerp bevat definities (artikel 1 van het ontwerp) en het Departement Cultuur, Jeugd en Media (hierna: de administratie)¹ wordt erin aangewezen als de dienst die bevoegd is voor het cultureel erfgoed (artikel 2).

In hoofdstuk 2 van het ontwerp wordt het kwaliteitslabel voor collectiebeherende organisaties geregeld (artikelen 3 tot 20). Zo worden nadere specificaties bepaald van de erkenningsvoorwaarden en criteria voor de toekenning en het behoud van het kwaliteitslabel (artikelen 3 tot 7), en wordt de procedure voor de toekenning van het kwaliteitslabel (artikelen 8 tot 14) geregeld, evenals de evaluatie en de intrekking van het kwaliteitslabel (artikelen 15 tot 20).

In hoofdstuk 3 van het ontwerp wordt de aanduiding geregeld van collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties als cultureelerfgoedinstelling (artikelen 21 tot 32). Hiertoe worden de criteria voor een aanduiding als cultureelerfgoedinstelling nader gespecificeerd (artikelen 21 tot 25) en wordt de procedure voor de aanduiding geregeld (artikelen 26 tot 32).

In hoofdstuk 4 van het ontwerp wordt de indeling van collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties geregeld (artikelen 33 tot 44). Zo worden de criteria voor de indeling van collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties bij het landelijke niveau (artikelen 33 tot 37) en bij het bovenlokale niveau (artikelen 38 tot 42) gespecificeerd en wordt de procedure voor de indeling geregeld (artikelen 43 en 44).

Hoofdstuk 5 van het ontwerp bevat een bepaling betreffende cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is (artikel 45).

In hoofdstuk 6 van het ontwerp worden de werkingssubsidies voor cultureelerfgoedwerking geregeld (artikelen 46 tot 68). De procedure voor de toekenning van de werkingssubsidies wordt bepaald (artikelen 46 tot 58), en de uitbetaling van de werkingssubsidies wordt geregeld (artikel 59), evenals de jaarlijkse verantwoording (artikel 60), het jaarlijks toezicht (artikel 61), de reserve (artikel 62), de evaluatie van de uitvoering van de subsidieovereenkomst of het cultureelerfgoedconvenant (artikel 63) en de sanctionering als ernstige tekortkomingen worden

¹ Zie de definitie in artikel 1, 1°, van het ontwerp.

vastgesteld (artikelen 64 tot 67). Voorts worden de principes van goed bestuur vastgesteld die een cultureelerfgoedorganisatie moet toepassen (artikel 68).

In hoofdstuk 7 van het ontwerp worden de subsidies voor cultureelerfgoedprojecten geregeld (artikelen 69 tot 82), en met name de procedure voor de toekenning van projectsubsidies (artikelen 69 tot 75), de uitbetaling van de projectsubsidies (artikel 76), de verantwoording (artikel 77), het toezicht (artikel 78) en de sanctionering (artikelen 79 tot 82).

In hoofdstuk 8 van het ontwerp wordt de adviescommissie Cultureel Erfgoed opgericht en de pool van experts samengesteld (artikel 83). De samenstelling en benoeming van die adviescommissie en van die pool, evenals van de beoordelingscommissies, worden geregeld (artikelen 84 tot 89), de werking van de adviescommissie en de beoordelingscommissies wordt vastgesteld en er wordt in een vergoeding voorzien voor de leden van de adviescommissie en voor de leden van de pool van experts (artikelen 90 tot 92). Voorts worden de gevallen bepaald waarin de Vlaamse minister bevoegd voor de cultuur (hierna: de minister) het mandaat van lid van de adviescommissie of van de pool kan beëindigen (artikel 93).

Hoofdstuk 9 van het ontwerp bevat gemeenschappelijke bepalingen. Zo worden de gevolgen van de stopzetting van een organisatie of de overdracht van de werking geregeld (artikel 94), wordt de administratie gemachtigd om het model voor een aanvraag, een jaarverslag of een eindverslag bekend te maken (artikel 95) en wordt geregeld hoe de kennisgevingen door de administratie gebeuren (artikel 96).

In hoofdstuk 10 van het ontwerp wordt het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2017 ‘houdende de uitvoering van het Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017’ opgeheven, weze het dat onderdelen van dat besluit blijven gelden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de overgangsbepalingen in de artikelen 97 tot 99 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 (artikel 97).

RECHTSGROND

3.1. Uit de rubriek ‘Rechtsgronden’ in de aanhef kan worden opgemaakt dat voor het ontwerp rechtsgrond wordt gezocht in de artikelen 16, tweede lid, 18, tweede lid, 23, 26, derde lid, 29, 30, derde lid, 43, 69, 83 en 85 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

Hiermee kan worden ingestemd, onder voorbehoud van wat volgt.

3.2. Artikel 2 van het ontwerp vindt rechtsgrond in artikel 3, tweede lid, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, naar luid waarvan de Vlaamse Regering (hierna: de regering) de dienst aanwijst die bevoegd is voor het cultureel erfgoed.

3.3. In zoverre niet alleen de (erkennings)voorwaarden en criteria voor het kwaliteitslabel voor collectiebeherende organisaties nader worden geregeld (artikelen 3 tot 7), maar ook (de procedure voor) de toekenning van dat label, de evaluatie en de intrekking ervan (artikelen 8 tot 20), vindt het ontwerp niet alleen rechtsgrond in artikel 16, *tweede lid*, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, maar ook in het *eerste lid* van die bepaling.

3.4. Voor artikel 13 van het ontwerp, naar luid waarvan de administratie de collectiebeherende organisaties met een kwaliteitslabel opneemt in het register van erkende collectiebeherende organisaties, moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’, in samenhang gelezen met artikel 13 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021. Uit het tweede lid van die bepaling vloeit immers voort dat het register wordt *bijgehouden* door de administratie.

In zoverre artikel 20 van het ontwerp in de schrapping uit dat register voorziet en in een verbod om het erkenningsteken te gebruiken, moet voor die bepaling een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met het voormelde artikel 13 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 en met artikel 14, eerste lid, van dat decreet, naar luid waarvan alleen een collectiebeherende organisatie met een kwaliteitslabel de naam ‘erkend museum’, ‘erkende culturele archiefinstelling’ of ‘erkende erfgoedbibliotheek’ mag dragen.

3.5. Artikel 14 van het ontwerp vindt rechtsgrond in artikel 14, tweede lid, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, naar luid waarvan de regering het erkenningsteken bepaalt van ‘erkend museum’, ‘erkende culturele archiefinstelling’ en ‘erkende erfgoedbibliotheek’.

3.6. Voor artikel 43, derde lid, van het ontwerp, naar luid waarvan collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is, een aanvraag tot indeling kunnen indienen zonder dat het een aanvraag is voor een werkingssubsidie, moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met artikel 24 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.²

3.7. Voor artikel 44 van het ontwerp, dat in de advisering van de beoordelingscommissie voorziet bij de intrekking van de indeling bij het bovenlokale of landelijke niveau, moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met artikel 28 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, naar luid waarvan de regering een indeling bij het landelijke of bovenlokale niveau kan intrekken of wijzigen als niet meer voldaan is aan de criteria, en met artikel 80, eerste lid, 2°, van dat decreet, waaruit voortvloeit dat de beoordelingscommissie adviseert over het toekennen en *het behoud* van de indeling.

3.8. Artikel 59, eerste lid, 1° en 2°, van het ontwerp, vindt rechtsgrond in artikel 85, tweede zin, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, naar luid waarvan de regering de hoogte en de wijze van uitbetaling bepaalt van de voorschotten waarmee de subsidies waarin dat decreet voorziet ter beschikking worden gesteld. Hetzelfde geldt voor artikel 76, eerste lid, 1°, van het ontwerp.

Naar luid van artikel 59, eerste lid, 3°, en tweede lid, wordt het saldo van 10 % van de werkingssubsidie uitbetaald na de uitvoering van het jaarlijkse toezicht en kunnen openstaande financiële verplichtingen ten opzichte van de Vlaamse overheid verrekend worden op de

² Zie ook opmerking 10.3.

voorschotten en het saldo. Artikel 76, eerste lid, 2°, en tweede lid, van het ontwerp voorziet in een gelijkaardige regeling voor projectsubsidies. Voor die bepalingen, die niet de uitbetaling van voorschotten betreffen, moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met artikel 30, eerste lid,³ en de artikelen 70, eerste lid, 73 en 76⁴ van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

3.9. Artikel 62 van het ontwerp, waarin de reservevorming wordt geregeld, vindt rechtsgrond in artikel 40, tweede lid, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

3.10. In zoverre in artikel 83 van het ontwerp een adviescommissie Cultureel Erfgoed wordt opgericht, en uit artikel 89, tweede lid, van het ontwerp voortvloeit dat beoordelingscommissies worden opgericht die adviseren over de aanduiding als cultureelerfgoedinstelling en over de werkingssubsidies, vinden die bepalingen rechtsgrond in de artikelen 79 en 80 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

3.11. Voor de artikelen 90 en 91 van het ontwerp moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met de artikelen 79 en 80 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

3.12. Voor artikel 94 van het ontwerp moet een beroep worden gedaan op de algemene uitvoeringsbevoegdheid, in samenhang gelezen met de artikelen 7, eerste lid, 24 en 30 eerste lid, van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

VORMVEREISTEN

4. Het ontwerp bevat bepalingen die verband houden met de verwerking van persoonsgegevens.

Bij de adviesaanvraag is advies nr. 2022/027 gevoegd dat de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens op 15 maart 2022 over het ontwerp heeft uitgebracht.

Zoals de Raad van State, afdeling Wetgeving, reeds in tal van adviezen heeft opgemerkt, dient met betrekking tot die bepalingen niet enkel het advies te worden ingewonnen van de Vlaamse toezichtcommissie, maar ook het advies van de (federale) Gegevensbeschermingsautoriteit bedoeld in de wet van 3 december 2017 ‘tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit’. Het is immers die autoriteit die belast is met het toezicht op de naleving van de ‘algemene’ regels inzake de verwerking van persoonsgegevens, met inbegrip van de algemene regels die de federale overheid ter uitvoering van de algemene verordening gegevensbescherming⁵ heeft vastgesteld. Daaronder valt ook de bevoegdheid om, wat die regels

³ Wat de werkingssubsidies betreft.

⁴ Wat de projectsubsidies betreft.

⁵ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’.

betreft, advies te geven teneinde te voldoen aan de adviesverplichting waarin artikel 36, lid 4, van de algemene verordening gegevensbescherming, gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 van die verordening, voorziet.⁶

De conclusie is dan ook dat het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit alsnog moet worden ingewonnen vooraleer het ontwerp doorgang kan vinden.

ALGEMENE OPMERKINGEN

5. Naar luid van de artikelen 46, 4°, en 69, eerste lid, 5°, van het ontwerp bevat een aanvraag voor een werkingssubsidie of een projectsubsidie “bijkomende informatie voorzien in het model van de aanvraag, vermeld in artikel 95”. In artikel 60, tweede lid, 3°, wordt bepaald dat de jaarlijkse verantwoording van de werkingssubsidie een lijst met beleidsrelevante gegevens moet bevatten “indien voorzien in het model van het jaarverslag, vermeld in artikel 95”, en met betrekking tot de projectsubsidie in artikel 77, eerste lid, 3°, “indien voorzien in het model van het eindverslag, vermeld in artikel 95”.

In dat artikel 95 wordt de administratie gemachtigd om een model bekend te maken voor een aanvraag, een jaarverslag of een eindverslag, vermeld in het ontworpen besluit.

De toekenning van regelgevende bevoegdheid aan de administratie die geen politieke verantwoordelijkheid draagt ten opzichte van een democratisch verkozen vergadering is in principe ontoelaatbaar, omdat afbreuk wordt gedaan aan het beginsel van de eenheid van verordenende macht en aan het beginsel van de politieke verantwoordelijkheid van de ministers. Enkel wanneer het gaat om maatregelen die een beperkte en technische draagwijdte hebben, kan een dergelijke delegatie worden aanvaard.

Gevraagd om een verantwoording in het licht van het voorgaande, verklaarde de gemachtigde omtrent het model van de aanvraag het volgende:

“Met het ‘model van aanvraag’ wordt een aanvraagformat bedoeld waarin de informatie wordt opgevraagd die nodig is om de aanvraag te toetsen aan de voorwaarden en criteria in het decreet en de nadere bepaling ervan in het uitvoeringsbesluit.

Een voorbeeld ter illustratie:

In het decreet is voor de verschillende werkingssubsidies het volgende criterium bepaald:

de wijze waarop er binnen de cultureel-erfgoedwerking invulling wordt gegeven aan:

- a) maatschappelijke of culturele diversiteit;
- b) duurzaamheid;
- c) digitaal beleid;

⁶ Adv.RvS 61.267/2/AV van 27 juni 2017 over het voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 3 december 2017, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2648/001, 106-115 (opmerkingen 1 tot 6) en 117 (opmerking 3).

In het model van aanvraag wordt dit vertaald naar 3 vragen waarin de organisaties kunnen beschrijven hoe zij de vermelde thema's invullen binnen hun werking.

Aangezien deze vragen gebaseerd zijn op de voorwaarden en criteria in het decreet en uitvoeringsbesluit gaan wij er van uit dat dit geen verordende bevoegdheid geeft aan de administratie. De aanvraagformats beschouwen wij niet als een regelgevend kader, maar als een hulpmiddel dat organisaties in staat stelt om een aanvraag op te maken waarin de criteria en voorwaarden aan bod komen, en dat de commissies in staat stelt om vervolgens te gaan aftoetsen of er al dan niet voldaan is aan die voorwaarden en criteria.

Mocht u daar een ander standpunt over hebben geven we alleszins mee dat de draagwijdte technisch en beperkt is.”

Voor zover de modellen die de administratie bekendmaakt inderdaad enkel gegevens bevatten die overeenkomstig het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 of het te nemen besluit zijn vereist, kan de machtiging aan de administratie worden aanvaard.

6.1. In de artikelen 4 en 5 van het ontwerp wordt gewag gemaakt van “internationale beschrijvingsstandaarden”, “algemeen aanvaarde internationale standaarden” en “de toepasselijke deontologische regels”,⁷ en in de artikelen 21, 33 en 38 van het ontwerp wordt bepaald dat de digitale registratie van de collectie moet voldoen aan de gangbare normen en dat de maatregelen tot behouden en borgen in overeenstemming moeten zijn met de gangbare normen. In de artikelen 25, eerste lid, en tweede lid, 7°, en 63, tweede lid, van het ontwerp wordt verwezen naar de principes van goed bestuur en in artikel 68, eerste lid, van het ontwerp wordt bepaald dat “[o]m te voldoen aan de principes van goed bestuur, vermeld in artikel 35, 1° van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, (...) een cultureel-erfgoedorganisatie de Bestuurscode Cultuur [toepast] zoals bekendgemaakt door het Fonds voor Cultuurmanagement”.

6.2. De gemachtigde gaf omtrent die begrippen de volgende toelichting:

“Standaarden:

Het toepassen van internationale standaarden is een criterium. Het niet toepassen van deze standaarden kan een reden zijn om geen kwaliteitslabel toe te kennen, dit wordt beoordeeld in combinatie met de andere criteria.

Deze standaarden worden door de sector zelf bepaald en zijn constant in evolutie. Dit gebeurt binnen de internationale instanties waarbinnen deze organisaties zich verenigen. Voor de musea is dit ICOM (international Council of Museums), voor culturele archieven ICA (international Council of Archives) en voor Erfgoedbibliotheeken IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions).

De standaarden worden ook bekend gemaakt door de hoger vermelde internationale instanties.

Hieronder kunt u een aantal linken vinden naar standaarden zoals gepubliceerd door internationale instanties:

<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/standards/>

⁷ Zijnde de deontologische codes zoals beschreven door The International Council of Museums, The International Council on Archives en The International Federation of Library Associations and Institutions (artikel 5, 3°, van het ontwerp).

<https://www.ica.org/en/ethics>

<https://www.ica.org/en/maintaining-professional-standards-and-related-professions>

<https://www.ifla.org/ifla-publications/>

In de praktijk gaan organisaties zich eerder richten op de standaarden zoals gecommuniceerd door hun beroepsverenigingen (voor de musea is dit Icom-Vlaanderen, voor archieven en erfgoedbibliotheeken de VVBAD).

De internationale normen laten soms nog ruimte voor verdere invulling. Het zijn de beroepsverenigingen die de internationale standaarden verspreiden onder hun leden, waarbij het ook mogelijk is om er een verdere invulling aan te geven die rekening houdt met de lokale context. De informatie die verspreid wordt door deze beroepsverenigingen is beschikbaar in het Nederlands.

<https://www.vvbad.be/>

<http://www.icom-vlaanderen.be/>

Daarnaast biedt FARO, het steunpunt voor cultureel erfgoed, ook ondersteuning, opleiding, etc... over de standaarden die van toepassing zijn in de sector.

<https://faro.be/>

‘gangbare normen’ voor digitale registratie van de collectie:

Specifiek rond het thema digitalisering is er nog Meemoo, het Vlaams Instituut voor het Archief, dat standaarden bekend maakt om te digitaliseren.

<https://meemoo.be/nl/tools/cest>

Via CEST, de cultureelerfgoedstandaardentoolbox, gebeurt in de vorm van een open toolbox, waarbij regelmatig nieuwe informatie wordt toegevoegd aan het wiki-platform.

Deontologische codes:

Op de vermelde websites van ICOM, ICA en IFLA zijn ook de deontologische codes van elk van de drie organisaties terug te vinden.

Mate waarin de standaarden, of bepaalde versies ervan, bindend zijn:

Bij de beoordeling is het volgen van een bepaalde versie van deze standaarden van ondergeschikt belang. In essentie gaat het erom dat, indien er binnen een bepaalde sector een algemene consensus is over bepaalde basisnormen, er ook verwacht mag worden dat de actoren binnen de sector deze volgen. Standaarden kunnen ook variëren, bijvoorbeeld in functie van het soort erfgoed dat beheerd wordt en zijn daarom niet voor alle organisaties relevant.

Dit criterium moet dan ook niet beschouwd worden als een vaststaand normatief kader dat punctueel wordt afgetoetst. Het gaat hier om een algemeen principe dat een organisatie zich op de hoogte stelt van de normen die relevant zijn voor haar werking en de nodige maatregelen neemt dat deze gevolgd worden.”

Wat de principes van goed bestuur betreft, verklaarde hij:

“In de memorie van toelichting bij het decreet is daarover volgende passus opgenomen (artikelsgewijze toelichting, artikel 35):

1° het toepassen van de principes van goed bestuur. Met de principes van goed bestuur worden het afsprakenkaders bedoeld dat in de cultuursector ontwikkeld werd rond goed bestuur (en dat geactualiseerd kan worden). Zo deed de Universiteit Antwerpen

in 2012 een grondig onderzoek naar de toepassing van ‘goed bestuur’ in culturele organisaties, of met andere woorden hoe culturele organisaties bestuurd worden, en stelde in 2012 een eerste ‘Leidraad Cultural Governance’ op. Die code werd in 2020 geactualiseerd en gepubliceerd als de ‘Bestuurscode Cultuur’. Momenteel is dat document voor de cultuursector een belangrijke oriënterende leidraad. De code is via verschillende kanalen publiek consulteerbaar en wordt door spelers zoals Cultuurloket actief gepromoot in de sector.

De Bestuurscode Cultuur’ biedt een holistisch kader waarin beschreven wordt hoe organisaties kunnen omgaan met goed bestuur. Daarin worden een aantal algemene principes beschreven waarbij organisaties de ruimte hebben om die zelf in te vullen (‘pas toe en leg uit’-principe). Van bepaalde principes kan ook afgeweken worden mits motivering (‘pas toe of leg uit’-principe). Het is de bedoeling dat de code toepasbaar is voor verschillende soorten organisaties (bijvoorbeeld onafhankelijke vzw’s versus gemeentebedrijven) en organisaties met verschillende schaalgroottes. Op een aantal punten stelt de code expliciet dat de toepassing ervan proportioneel moet zijn aan de grootte en maturiteit van de organisatie.

Conform artikel 43 kan de Vlaamse Regering de principes van goed bestuur ook nader bepalen. Zo kunnen bepaalde onderdelen van de code bindend gemaakt worden of kan de concrete toepassing ervan verduidelijkt worden. We hebben geen kennis van andere specifieke referenties hierover bij de parlementaire voorbereiding.”

Wat de in artikel 68 van het ontwerp vermelde Bestuurscode Cultuur betreft, voegde hij daar nog het volgende aan toe:

“Deze code is terug te vinden via: <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/fonds-voor-cultuurmanagement/onderzoekpublicaties/bestuurscode-cultuur/>

Aangezien, zoals aangegeven in de memorie van toelichting, dat gaat om een holistisch kader is het niet de bedoeling om de code te verheffen tot normatieve bepalingen. Van organisaties wordt er verwacht dat zij de principes van de code toepassen en zelf invullen hoe zij deze principes toepassen. Verschillen in invulling zijn daarbij mogelijk, bijvoorbeeld in functie van de schaalgrootte van de organisatie.”

6.3. Met uitzondering van de deontologische codes vermeld in artikel 5, 3°, van het ontwerp en de Bestuurscode Cultuur vermeld in artikel 68, eerste lid, van het ontwerp, wordt in het ontwerp niet nader omschreven welke internationale standaarden, gangbare normen of principes een cultureelerfgoedorganisatie moet naleven. Nochtans moet aan die standaarden, normen of principes worden voldaan om een kwaliteitslabel te bekomen of te behouden, om aangeduid te worden als cultureelerfgoedinstelling, of om ingedeeld te worden bij het landelijke niveau of bij het bovenlokale niveau.

Gelet hierop moet ter wille van de rechtszekerheid in het ontwerp zelf nader worden omschreven wat de internationale standaarden, gangbare normen, en principes van goed bestuur inhouden die cultureelerfgoedorganisaties in acht moeten nemen, of moet minstens nauwkeuriger worden bepaald over welke standaarden, normen en principes het gaat.

7. In de artikelen 32, 43, 44 en 45 van het ontwerp worden procedures geregeld voor de intrekking van de aanduiding als cultureelerfgoedinstelling, de aanvraag voor de indeling van een collectiebeherende cultureelerfgoedorganisatie bij het landelijke of het bovenlokale niveau, de

behandeling van een advies tot intrekking of wijziging van die indeling en de aanvraag met het oog op een inhoudelijke toetsing van de werking van cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is.

Bij die regelingen wordt telkens verwezen naar bepalingen van het ontwerp die een andere procedure regelen. Zo wordt, bijvoorbeeld, in artikel 32 van het ontwerp bepaald dat voor de intrekking van de aanduiding als cultureelerfgoedinstelling dezelfde procedure wordt gevolgd als vermeld in de artikelen 28 tot 31 van het ontwerp, zijnde de procedure voor de *aanduiding* als cultureelerfgoedinstelling.

De vraag rijst of deze regeling door verwijzing geen gevolgen heeft die niet wenselijk zouden zijn. Impliceert, bijvoorbeeld, de verwijzing in artikel 32 van het ontwerp naar artikel 28 dat de intrekkingprocedure wordt opgestart met een advies van de beoordelingscommissie, die dan het initiatiefrecht zou hebben,⁸ terwijl in artikel 32 zelf wordt bepaald dat de regering de procedure opstart. De vraag rijst ook hoe het initiatiefrecht vermeld in artikel 44, eerste lid, tweede zin, van het ontwerp zich verhoudt tot de toepassing van de artikelen 45 tot 58 van het te nemen besluit.

De stellers van het ontwerp moeten dan ook nagaan of een verwijzing naar een andere procedure zonder aanpassingen volstaat en of het niet meer aangewezen is, voor de voormelde regelingen in specifieke procedurebepalingen te voorzien.

8.1. Artikel 16 van het ontwerp voorziet in het kader van de evaluatie van een kwaliteitslabel voor de erkende collectiebeherende organisatie in de mogelijkheid om na remediëring te reageren op een voorlopig advies tot intrekking van het kwaliteitslabel.

Er wordt daarentegen niet voorzien in een dergelijke mogelijkheid om te reageren op een voorstel om de aanduiding als cultureelerfgoedinstelling in te trekken (artikel 32 van het ontwerp), op een ontwerp van beslissing om de werkingssubsidie (geheel of gedeeltelijk) in te houden, terug te vorderen of stop te zetten (artikel 64 van het ontwerp), en op een ontwerp van beslissing tot het opleggen van maatregelen (artikel 79 van het ontwerp). In artikel 52 van het ontwerp wordt wel in een repliek voorzien op het voorlopig advies over een aanvraag voor een werkingssubsidie, maar die repliek is beperkt tot feitelijke onjuistheden.

8.2. De gemachtigde antwoordde dit voor artikel 32 van het ontwerp als volgt:

“Daarnaast is er hier geen mogelijkheid voorzien om een reactie te formuleren op het advies, zoals wel het geval is bij werkingssubsidies. De reden hiervoor is dat de consequenties van een advies voor aanduiding veel kleiner zijn dan bij een werkingssubsidie. Aan een aanduiding als cultureelerfgoedinstelling zijn geen financiële consequenties verbonden. Het geeft enkel weer dat de organisatie een werking heeft op een internationaal niveau. Bij werkingssubsidies zijn er wel financiële consequenties. Een negatieve beslissing kan daar zelfs leiden tot een stopzetting van de werking. Om die reden is er daar wel een mogelijkheid voorzien om een reactie te formuleren op het advies.”

⁸ Naar luid van artikel 28, tweede zin, van het ontwerp kan de beoordelingscommissie “alle initiatieven nemen die ze nodig acht”.

Wat artikel 64 van het ontwerp betreft verklaarde hij:

“Hier gaat het over projectsubsidies, de procedure hiervoor is veel lichter en het gaat ook om kleinere subsidiebedragen. Om die reden is er hier geen mogelijkheid tot reactie voorzien. Bij werkingssubsidie kan je immers maar één keer per beleidsperiode van 5 of 6 jaar een aanvraag doen. Het belang is ook veel hoger omdat hiermee de structurele werking ondersteund wordt. Wegvallen of verminderen van die subsidie heeft mogelijk grote gevolgen, want het betekent dat er soms (vast) personeel moet ontslagen worden, of het kan zelf leiden tot de stopzetting van de werking. Projectsubsidies kunnen om de 6 maand aangevraagd worden. Een project is afgebakend in tijd en doelstellingen waardoor het gewicht ervan veel kleiner is. Organisaties gaan bijvoorbeeld pas (tijdelijke) personeelsleden aanwerven nadat er een projectsubsidie is toegekend. De consequenties van het niet honoreren van een project zijn dus veel beperkter. Er is steeds ook een mogelijkheid tot herkansing. Indien een project negatief beslist is kan er binnen de 6 maanden al een nieuwe aanvraag ingediend worden.”

8.3. De hoorplicht is sowieso van toepassing zonder uitdrukkelijke tekst waarbij die plicht wordt opgelegd, als beginsel van behoorlijk bestuur.⁹ Dat houdt in dat de betrokkene voorafgaandelijk kennis krijgt van de aard van de maatregel die wordt overwogen en van de motieven, hetgeen impliceert dat de concrete feiten en grieven vooraf worden meegedeeld. Deze verplichting bestaat niet wanneer een dringend optreden is vereist, of wanneer de voorgenomen maatregel wordt overwogen op grond van feiten die voor directe, eenvoudige constatacie vatbaar zijn.¹⁰

Door evenwel enkel in de hoorplicht te voorzien in het kader van de evaluatie van een kwaliteitslabel voor de erkende collectiebeherende organisatie, zou de indruk kunnen worden gewekt dat die hoorplicht niet geldt bij de intrekking van de aanduiding als cultureelerfgoedinstelling, bij de beslissing om de werkingssubsidie (geheel of gedeeltelijk) in te houden, terug te vorderen of stop te zetten of bij de beslissing tot het opleggen van maatregelen. Omwille van de rechtszekerheid verdient het dan ook aanbeveling om ook voor die gevallen te bepalen dat de betrokken organisatie de mogelijkheid moet hebben om gehoord te worden door het bestuur.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

9.1. De rubriek ‘Rechtsgronden’ in de aanhef moet worden aangepast aan hetgeen hiervoor over de rechtsgrond voor het ontwerp is opgemerkt. Zo moet bijkomend worden verwezen naar artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en naar de artikelen 3, tweede lid, 7, eerste lid, 13, 14, eerste en tweede lid, 16, eerste lid, 24, 28, 30, eerste lid, 40, tweede lid, 70, eerste lid, 73, 76, 79 en 80 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

⁹ Zie GwH 14 september 2006, nr. 139/2006, B.9.1; GwH 30 maart 2011, nr. 44/2011, B.35.

¹⁰ Zie o.m. RvS 30 januari 2015, nr. 230.037, *Abid*.

9.2. In de rubriek ‘Vormvereisten’ in de aanhef moet bijkomend worden verwezen naar advies nr. 2022/027 van de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens van 15 maart 2022 en naar het (nog in te winnen) advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit. Bovendien moet de datum worden vermeld waarop het begrotingsakkoord is gegeven (12 mei 2022), veeleer dan de datum waarop dit akkoord is gevraagd.

Artikel 43

10.1. Luidens artikel 43, derde lid, van het ontwerp kunnen collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is, een aanvraag tot indeling indienen, zonder dat het een aanvraag is voor een werkingssubsidie.

In artikel 25 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 wordt evenwel bepaald dat een aanvraag voor indeling bij het landelijke of bovenlokale niveau onderdeel is van de aanvraag voor werkingssubsidies en dat de beslissing over de indeling wordt genomen samen met de beslissing over de werkingssubsidie. Luidens artikel 30, eerste lid, van hetzelfde decreet kan de regering een werkingssubsidie toekennen aan cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap niet de inrichtende macht is of aan besturen. Aan cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is, kent de regering een toelage toe zoals vermeld in artikel 2, 35°, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019 (artikel 30, tweede lid).

10.2. Gevraagd of gelet hierop artikel 43, derde lid, van het ontwerp niet in strijd is met het voormelde artikel 25 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, verklaarde de gemachtigde:

“Dat klopt m.b.t. de strijdigheid.

In artikel 45 is er nu een afzonderlijke procedure voorzien voor de organisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is.

Het derde lid van artikel 43 wordt hier dus best geschrapt en geïntegreerd met de bepalingen in artikel 45.”

Het antwoord van de gemachtigde impliceert dat collectiebeherende cultureelerfgoedorganisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is nog steeds zouden worden ingedeeld, weze het dat die indeling zou worden geregeld in artikel 45, in plaats van in artikel 43 van het ontwerp. Gevraagd naar de rechtsgrond voor die indeling, antwoordde de gemachtigde:

“Dat is inderdaad op grond van artikel 24 van het decreet. Het gaat hier om collectiebeherende organisaties met een kwaliteitslabel. Zij voldoen dus aan de gestelde voorwaarden. Alle ‘eigen instellingen’ die vermeld staan in de memorie van toelichting bij het decreet (KMSKA, MHKA, MuZee, Raveelmuseum en Kasteel van Gaasbeek) beschikken over een kwaliteitslabel op basis van het huidige decreet. Via de overgangsbepaling in artikel 94 van het decreet is dat kwaliteitslabel overgedragen naar het nieuwe decreet. Ik geef ook mee dat de ‘eigen instellingen’ ook steeds een kwaliteitslabel kunnen aanvragen op basis van artikel 7 van het decreet.”

Hij voegde daar nog het volgende aan toe:

“Het decreet sluit volgens ons niet uit dat organisaties waarvan de VG de inrichtende macht is een indeling aanvragen. Die mogelijkheid is expliciet voorzien in artikel 24 voor alle organisaties met een kwaliteitslabel. De bepaling in artikel 25 dat een aanvraag tot indeling onderdeel is van een aanvraag voor werkingssubsidies lijkt ons een bepaling van technische aard die de uitvoering van de indeling regelt, eerder dan een normatieve bepaling.”

10.3. Er kan worden aanvaard dat uit de algemene economie van artikel 24 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 volgt dat collectiebeherende organisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is eveneens een aanvraag tot indeling kunnen indienen, zodat voor artikel 43, derde lid, van het ontwerp kan worden gesteund op de algemene uitvoeringsbevoegdheid van de regering, in samenhang gelezen met het voormelde artikel 24 van het decreet. Wel zou die regeling moeten worden overgebracht naar artikel 45 van het ontwerp, dat betrekking heeft op collectiebeherende organisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is.

In zoverre, zoals de gemachtigde erkende, artikel 25 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021, waarin wordt bepaald dat een aanvraag voor indeling bij het landelijke of bovenlokale niveau onderdeel is van de aanvraag voor werkingssubsidies, geen rekening houdt met het gegeven dat collectiebeherende organisaties waarvan de Vlaamse Gemeenschap de inrichtende macht is geen werkingssubsidie maar een toelage ontvangen, en derhalve hun aanvraag voor indeling niet samen met de aanvraag voor werkingssubsidies kunnen indienen, zal die bepaling van het decreet zo snel als mogelijk hieraan moeten worden aangepast.

Artikel 45

11. In artikel 45, tweede lid, van het ontwerp moet worden verwezen naar “artikel 46” (in plaats van naar “artikel 45”) van het ontwerp.

Artikel 50

12. In artikel 50 van het ontwerp wordt gewag gemaakt van “de toepasselijke subsidiëeringsvoorwaarden en criteria”.

Gevraagd wat hiermee wordt bedoeld, verklaarde de gemachtigde:

“Met de ‘toepasselijke subsidiëeringsvoorwaarden’ wordt bedoeld op de subsidievoorwaarden zoals vermeld in het decreet voor de desbetreffende vorm van werkingssubsidies. Die zijn er enkel voor periodieke publicaties (art. 48) en bovenlokale dienstverlenende rollen (art. 59).

We merken nu wel dat er in het uitvoeringsbesluit een andere term gebruikt wordt dan in het decreet. Dit wordt dus best nog aangepast naar ‘subsidievoorwaarden’.

Met de criteria worden de criteria bedoeld die van toepassing zijn op de desbetreffende vorm van werkingssubsidies (art. 46, 49, 51, 54, 56, 61).

In artikel 35 van het decreet zijn de ‘subsidievereisten’ gedefinieerd. Dat is nog iets anders dan de voorwaarden en criteria. Conform artikel 35 moeten deze nageleefd worden nadat er een subsidie is toegekend. Om die reden worden het voldoen eraan nagegaan bij het toezicht.”

Naast de door de gemachtigde voorgestelde aanpassing, waarmee kan worden ingestemd, kan in artikel 50 van het ontwerp beter worden verwezen naar de toepasselijke artikelen van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021.

Artikel 52

13. Uit artikel 52, tweede lid, van het ontwerp vloeit voort dat de mogelijkheid om een repliek te formuleren waarin het eerste lid voorziet, beperkt is tot feitelijke onjuistheden in het voorlopig advies.

Hieromtrent om toelichting gevraagd, verklaarde de gemachtigde:

“Er mag gereageerd worden op alle elementen in het advies (dus ook op de inhoudelijke beoordeling), maar de reactie mag enkel gebaseerd zijn op feitelijke onjuistheden in het advies.

Als de commissie feitelijke onjuistheden aanhaalt om haar advies te staven kan daar dus op gereageerd worden. Het is echter niet de bedoeling om de aanvraag te herzien of nieuwe elementen toe te voegen. Als bijvoorbeeld de commissie aanhaalt dat de begroting onvoldoende realiteitsgehalte heeft kan een organisatie dus geen nieuwe begroting insturen als reactie.”

Gelet op die doelstelling, lijkt het veeleer aangewezen om te bepalen dat de repliek geen nieuwe elementen kan bevatten in vergelijking met de oorspronkelijke aanvraag.

Artikel 58

14.1. In de inleidende zin van artikel 58, eerste lid, van het ontwerp schrijve men dat “overeenkomstig artikel 36 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021” een subsidieovereenkomst of een cultureelerfgoedconvenant wordt gesloten.

Bovendien moet in artikel 58, eerste lid, 2°, van het ontwerp het woord “bereiken” worden weggelaten.

14.2. Wanneer de cultureelerfgoedorganisatie waaraan een werkingssubsidie wordt toegekend activiteiten heeft die gericht zijn op de gehele Vlaamse Gemeenschap, moet, gelet op artikel 11 van de wet van 16 juli 1973 ‘waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt’ erop worden toegezien dat de inhoud van de subsidieovereenkomst of het cultureelerfgoedconvenant beperkt blijft tot de concretisering van de in het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 bepaalde subsidievoorwaarden of tot het

vastleggen van praktische of organisatorische afspraken. Het is niet toelaatbaar dat in de subsidieovereenkomst of het cultureelerfgoedconvenant bijkomende subsidievoorwaarden worden opgelegd.

Artikel 63

15. Luidens artikel 63, tweede lid, van het ontwerp wordt bij de evaluatie over de uitvoering van de subsidieovereenkomst of het cultureelerfgoedconvenant de principes van goed bestuur getoetst door de administratie “voor zover er geen andere instantie bevoegd is voor de toetsing ervan”.

Gevraagd wat hiermee wordt bedoeld, verklaarde de gemachtigde:

“Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 zijn er soms organisaties die binnen een rechtspersoon vallen die ressorteert onder een andere sector met een eigen code voor goed bestuur.

In dergelijke situaties kan het voorkomen dat er al een externe instantie bevoegd is om de principes van goed bestuur te toetsen. We denken daarbij onder andere aan Audit Vlaanderen dat bevoegd is om audits uit te voeren op lokale besturen (waarbinnen soms ook erfgoedorganisaties ressorteren).”

Hij voegde daar nog het volgende aan toe:

“Hier wordt ervan uit gegaan van het principe van ‘single audit’. Als het al gecontroleerd wordt door een andere instantie, gaat het departement dat niet dubbel toetsen, maar gaan we voort op de bevindingen van die andere instantie.”

Vermits uit het antwoord van de gemachtigde blijkt dat met de ontworpen regeling wordt beoogd een dubbele *toetsing* te vermijden, volstaat het niet dat een andere instantie *bevoegd* is voor die toetsing: die instantie moet de toetsing ook effectief hebben uitgevoerd. Dit zou in artikel 63, tweede lid, van het ontwerp beter tot uiting moeten komen.

Artikel 70

16. In artikel 70, tweede lid, van het ontwerp, schrijve men “voor de start van de internationale uitwisseling” (in plaats van “voor de start van de tussenkomst”).

Artikel 91

17. Luidens artikel 91 van het ontwerp legt de administratie, na advies van de adviescommissie Cultureel Erfgoed, een voorstel van huishoudelijk reglement, over de werking van de adviescommissie Cultureel Erfgoed, de pool van experts en de beoordelingscommissies, ter goedkeuring voor aan de minister. Uit artikel 92 van het ontwerp vloeit voort dat ook de hoogte

van de vergoedingen van de leden van de adviescommissie en van de pool van experts¹¹ in het huishoudelijk reglement worden bepaald.

De goedkeuringsbevoegdheid van de minister lijkt te impliceren dat hij het door de administratie geformuleerde voorstel enkel kan goed- of afkeuren, zonder het voorstel te kunnen wijzigen. Volgens de gemachtigde is dat niet de bedoeling. Hij verklaarde:

“Gelet op de beslissingsbevoegdheid bij de minister gaan we er van uit dat de minister ook kan beslissen over wijzigingen.”

Bijgevolg zou moeten worden bepaald dat de minister, op voorstel van de administratie, het huishoudelijk reglement *vaststelt*.

Artikel 93

18. Luidens artikel 93, 3°, van het ontwerp kan de minister het mandaat van een lid van de adviescommissie Cultureel Erfgoed of van de pool van experts beëindigen “bij het verrichten van activiteiten of vervullen van functies die onverenigbaar zijn met het mandaat of die een strijdigheid van belangen tot gevolg hebben”.

De gemachtigde gaf dienaangaande de volgende toelichting:

“Op zich wordt er sowieso in het huishoudelijk reglement bepaald dat leden niet mogen deelnemen aan de beraadslaging in een situatie van belangenconflict, bijvoorbeeld de behandeling van een aanvraag waarbij dat lid één of ander belang heeft. Voor de behandeling van een dergelijk dossier wordt dat lid dan gewraakt. Een tijdelijke situatie van belangenconflict is dus geen reden om een mandaat te beëindigen. Met de bepaling die hier vermeld staat wordt er een structurele situatie van belangenconflict bedoeld, waardoor het lid op permanente basis niet meer in staat is om nog op te treden als expert of commissielid.”

Dit zou in de tekst van het ontwerp moeten worden verduidelijkt.

Artikel 94

19. In artikel 94 wordt het geval geregeld dat de werking van een organisatie die over een kwaliteitslabel beschikt, ingedeeld is of een werkingssubsidie ontvangt, wordt stopgezet of wordt overgedragen naar een andere rechtspersoon.

De gemachtigde erkende dat het toepassingsgebied van die bepaling zou moeten worden uitgebreid tot organisaties die overeenkomstig artikel 17 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021 worden aangeduid als cultureelerfgoedinstelling.

¹¹ Allicht moeten de vergoedingen voor de bijkomende leden met ervaring in het buitenland vermeld in artikel 89, tweede lid, 1°, van het ontwerp, hieraan worden toegevoegd.

Artikel 97

20. Luidens artikel 97, tweede lid, van het ontwerp blijven de onderdelen van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2017 “die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de overgangsbepalingen vermeld in artikel 97 tot en met 99 van het Cultureelerfgoeddecreet van 23 december 2021”, nog gelden voor de periode waarin de voormelde overgangsbepalingen van kracht zijn.

Gevraagd welke bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2017 worden bedoeld, verklaarde de gemachtigde:

“Dat hangt af van de specifieke situatie.

- Voor de projectsubsidies die toegekend zijn op basis van het Cultureelerfgoeddecreet van 2017 blijven de modaliteiten over verantwoording en toezicht (art. 76 -81) gelden tot deze projecten zijn afgelopen.

- Voor de werkingssubsidies die toegekend zijn op basis van het Cultureelerfgoeddecreet van 2017 blijven de modaliteiten over uitbetaling, verantwoording, toezicht en evaluatie (art 55- 62) gelden tot de beleidsperiode is afgelopen en de toezicht en evaluatie daarop is gebeurd.

Dat verschilt per soort werkingssubsidies. De beleidsperiode van de regionale dienstverlenende rollen loopt nog tot eind 2026. Voor de meeste andere werkingssubsidies loopt de beleidsperiode tot eind 2023.”

Gevraagd voor welke periodes die bepalingen van toepassing blijven, antwoordde de gemachtigde:

“Cf antwoord hierboven: aangezien dat situationeel verschilt kunnen we daar moeilijk vaste termijnen op plakken. Er moet bovendien ook rekening mee gehouden worden dat er geen vaste termijnen staan op het toezicht dat na afloop moet gebeuren. (...)

De laatste projecten op het huidige decreet lopen in principe af tegen 1 oktober 2023. Daarop moet dan nog een toezicht gebeuren. Voor de werkingssubsidies worden de laatste jaarlijkse verantwoordingen (voor 2026) bezorgd tegen 1 april 2027. Daarop moet dan eveneens nog een toezicht gebeuren.”

De rechtszekerheid zou ermee gediend zijn indien minstens de artikelen of onderdelen van artikelen van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2017 die van kracht blijven, in de ontworpen regeling worden vermeld.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Wilfried VAN VAERENBERGH